

Книги, що знають все

Бібліотечний урок

Мета. Познайти учнів із видами довідкової літератури, з її значенням в житті людини. Навчити учнів користуватися довідниками, енциклопедіями та словниками. Закріпити знання про структуру книги. Розвивати спостережливість, зв'язне мовлення учнів. Виховувати дбайливе ставлення до книги, прищеплювати бажання поповнювати свій словниковий запас, користуючись довідковою літературою.

Обладнання. Книжкова виставка: енциклопедії, довідники, словники, презентація слайдів.

Хід уроку

1. Розгадування кросворда.

- Щоб дізнатись, про що йтиме мова сьогодні на уроці, нам треба спершу розгадати кросворд. І у виділеній колонці ви прочитаєте відповідь.

- а) Вчить читати й рахувати,
і писати, і співати
всіх дітей довкола
наша мила ... (*школа*).
- б) На базарі їх не купиш,
На дорозі не знайдеш,
І не зважиш на терезах,
І ціни не підбереш. (*Знання*)
- в) Чорне насіння по білому полю,
Той його сіє, хто це уміє. (*Письмо*)
- г) Дотепне віршоване запитання, таємниче словесне зображення
якогось предмета чи явища. Походить це слово-відгадка від слів
«думати», «гадати». (*Загадка*)
- д) Цей малесенький предмет
Нам розкаже всі секрети.
І говорить він, й співає,
Всі новини сповіщає. (*Радіо*)

	Ш	К	О	Л	А	
	З	Н	А	Н	Н	Я
	П	И	С	Ь	М	О
З	А	Г	А	Д	К	А
	Р	А	Д	І	О	

2. Оголошення теми уроку.

- Так, темою нашого уроку будуть книги. Та не прості, а книги довідкової літератури.

3. Підготовча бесіда.

- Чи зустрічались ви десь із висловом «довідкова література»?
- А що у вашому розумінні, означає слово «довідкова»?

4. Словникова робота.

- Довідкова література – це видання, які допомагають уточнювати певні поняття, перекласти слово з однієї мови на іншу, розширити знання з того чи іншого предмету.

- А давайте подумаємо, які ж книги можуть відноситись до довідкової літератури?

(Опора на презентацію до бібліотечного уроку на інтерактивній дошці).

- Так, до довідкової літератури відносяться: довідники, словники, енциклопедії.

5. Теоретичне і практичне знайомство з довідковою літературою.

Довідники

а) *Ознайомлення з новим матеріалом.*

- Перші книги, з якими ми познайомимось ближче, - довідники.

Це видання (*книги*), що містять короткі відомості наукового, виробничого і прикладного характеру з певного питання.

Відомості в довідниках розміщуються в алфавітному, хронологічному порядку. Багато з них забезпечені допоміжними показниками: алфавітними, предметними чи іменними. Алфавітний показник дає змогу швидко знайти потрібне слово. Предметні показники орієнтують у термінах і поняттях, вжитих у довіднику. Іменні показники допомагають знаходити ті сторінки, де йдеться про певних людей.

(Діти розглядають довідники).

б) *Закріплення нового матеріалу.*

- Що таке довідник?

- Для чого вони потрібні?

- Яку структуру вони мають?

- Чи можемо ми самі скласти невеличкий довідничок на певну тему?

- Які знання нам у цьому допоможуть?

в) *Практичне закріплення знань. (Робота в групах).*

I група – знайдіть у Довіднику з історії України, хто такий Михайло Грушевський.

II група – знайдіть у тематичному довіднику, що означає слово «акробат», «ранець».

Енциклопедія

а) *Ознайомлення з новим матеріалом.*

- Отже енциклопедія (*від грецької – «коло знань»*) – це наукове або науково-популярне довідкове видання, яке містить найістотнішу інформацію з усіх або окремих галузей знань та практичної діяльності.

По-іншому це слово перекладали як «інструмент на всі випадки життя». Перша енциклопедія мала назву «Природнича історія», її написав Пліній ще в I ст. до н.е. в Римі. Вона складалася з 37 томів, вміщувала більше ніж 20 000 статей.

Так, як і в довідниках, в енциклопедіях всі слова розташовані в абетковому порядку, тому в ньому легко знайти потрібне слово. Залежно від змісту енциклопедії поділяються на універсальні (*охоплено багато галузей тем*) і галузеві (*присвячені певній темі*).

(Діти розглядають енциклопедії).

Цінним додатком в енциклопедії є те, що до тлумачень слів чи понять є ілюстрації, схеми, фотознімки.

б) *Практичне закріплення знань. (Робота в групах).*

-Давайте розглянемо тематичну енциклопедію і поповнимо свої знання про...

Словники

- Отож, далі мова в нас піде про словники.

Словник – це зібрання слів, розміщених переважно в алфавітному порядку, з поясненням, тлумаченням чи перекладом іншою мовою. В перекладі з латини означає «колекція слів».

Словники почали укладати з практичних потреб, з необхідності пояснити застарілі, незрозумілі слова іншої мови, чи невідоме правильне написання слова. В Україні перший рукописний словничок з'явився в кінці 16 століття.

(Діти розглядають словники).

Словники бувають:

- орфографічні, які допомагають правильно наголосити слово і вказують його правильне написання;
- тлумачні, які розкривають значення слова;
- перекладні, які перекладають слова з однієї мови на іншу;
- фразеологізмів;
- синонімів;
- антонімічних пар;
- термінологічні та багато інших.

б) *Практичне закріплення.*

Діти розглядають словники і спостерігають за особливостями їхньої будови.

6. Закріплення вивченого матеріалу.

Тестування.

- А тепер давайте перевіримо, чи стали ми з вами ерудитами з теми «Довідкова література», розв'язавши такі тестові завдання.

1. Що відноситься до довідкової літератури?

- а) довідники і словники;
- б) газети, журнали, довідники, енциклопедії і словники.

2. В якому порядку розташовані слова в довідковій літературі?

- а) в алфавітному; б) хаотично.

3. У якому словнику, можна знайти значення слова?

- а) тлумачному; б) перекладному.

4. Яке слово у перекладі з латини означає “колекція слів”?

- а) енциклопедія; б) словник.

5. Що можемо дізнатися з довідкової літератури?

- а) багато нового, цікавого, пізнавального;
- б) нові казки, оповідання, приказки, загадки.

Відповіді: 1б, 2 а, 3 а, 4 б, 5 а.

7. Підсумок.

- З якою літературою ми сьогодні познайомилися?

- Довідкові видання допомагають тим, хто бажає поглибити свої знання, мати уявлення про найважливіші напрямки науки і техніки; допоможуть глибше вивчити тему, зрозуміти прочитане. Тож поповнюйте свої знання, користуючись енциклопедіями, словниками та довідниками, черпайте нову і цікаву інформацію із дитячих газет і журналів.

В рідній мові своїй мусиш вивчити

кожне слівце,

Доглядати його, як старий садівник деревце.

(Б. Чалий).